

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

MÁSODIK SZEKCIÓ

LÉVAI és NAGY kontra Magyarország ügy

(43657/98 sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2003. április 8.

A Lévai és Nagy kontra Magyarország ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

J.-P. COSTA, Elnök
A.B. BAKA,
L. LOUCAIDES,
C. BÎRSAN,
K. JUNGWIERT,
M. UGREKHELIDZE,
A. MULARONI, bírák
és S. DOLLÉ, a Szekció hivatalvezetője

2002. március 12-én és 2003. március 18-án tartott zárt ülésén
az utóbb említett időpontban elfogadott alábbi határozatot hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy Magyarország elleni kérelem (43657/98 sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az "Egyezmény") korábbi 25. cikke alapján két magyar állampolgár, Lévai György és Nagy György (a "kérelmezők") 1998. május 10-én nyújtottak be az Emberi Jogok Európai Bizottságához (a "Bizottság").
2. A Magyar Kormányt (a „Kormány”) képviselője, dr. Höltzl Lipót, az Igazságügyi Minisztérium Helyettes Államtitkára képviselte.
3. A kérelmezők különösen azt állították, hogy munkaügyi perük az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését megsértve ésszerűtlenül hosszú ideig elhúzódott.
4. A kérelem 1998. november 1-én, az Egyezmény Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyvének hatályba lépésével került át a Bírósághoz (Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv 5. cikk, 2. bekezdés).
5. A kérelmet a Bíróság Második Szekciójára osztották (Bírósági szabályzat, 52. § 1. bek.). A Bírósági szabályzat 26. cikke 1. bekezdésének megfelelően e Szekción belül megalakult az ügyet elbíráló Kamara (Egyezmény 27. cikkének 1. bekezdése).
6. 2001 november 1-én a Bíróság megváltoztatta Szekcióinak összetételét (25. § 1. bek.). Az ügyet az új összetételű Második Szekcióra osztották (52. § 1. bek.).
7. 2002. március 12-én hozott határozatával a Bíróság részben elfogadhatónak nyilvánította a kérelmet.

A TÉNYEK

8. A kérelmezők 1959-ben, illetve 1952-ben születtek és Szigethalmon, Magyarországon élnek.
9. 1993. február 8-án a kérelmezőket munkáltatójuk, egy autógyártó cég elbocsátotta.
10. 1993. március 4-én a kérelmezők pert indítottak a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság előtt törvénytelen elbocsátásuk miatt.
11. 1993. november 24-én a Munkaügyi Bíróság tárgyalást tartott és az ügyet a Pest Megyei Bíróság Gazdasági Kollégiumához tette át. A Munkaügyi Bíróság észlelte, hogy a kérelmezők korábbi munkáltatója ellen felszámolási eljárás volt folyamatban.
12. Fellebbezés nyomán, 1994. február 28-án, a Megyei Bíróság hatályon kívül helyezte a Munkaügyi Bíróság határozatát és az ügyet visszautalta a Munkaügyi Bírósághoz.
13. 1994. augusztus 31-én a Munkaügyi Bíróság úgy határozott, hogy a kérelmezők elbocsátása törvénytelen volt. Vagyoni káruk megtérítésével kapcsolatos követeléseiket a Megyei Bíróság Gazdasági Kollégiumához tette át.
14. Fellebbezés nyomán, 1995. február 27-én, a Megyei Bíróság hatályon kívül helyezte a Munkaügyi Bíróság határozatát és az ügyet másodszor is visszautalta a Munkaügyi Bírósághoz.
15. 1995. szeptember 28-án a Munkaügyi Bíróság hatályon kívül helyezte a kérelmezők elbocsátásáról szóló határozatot annak törvénytelenége miatt. 1996. március 25-én a Megyei Bíróság helyben hagyta az ítéletet.
16. Ezt követően a kérelmezők különböző vagyoni követeléseket terjesztettek a Munkaügyi Bíróság elé kifizetetlen munkabér és végkielégítés címén. 1996. július 3-án a Munkaügyi Bíróság tárgyalást tartott, megállapította, hogy az igények elbírálására nincs hatásköre, s az ügyet a Megyei Bíróság csődeljárással és felszámolási eljárással foglalkozó részlegéhez tette át, amely az alperes társaság felszámolásáért felelős volt.
17. 1996. október 22-én a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati bírósággént eljárva hatályon kívül helyezte az 1995. szeptember 28-án és 1996. március 25-én hozott határozatokat. Ezzel párhuzamosan megszüntette a még elbírálatlan követelésekkel kapcsolatos eljárást, s a kérelmezők ezen követeléseit a Megyei Bírósághoz tette át. A Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, hogy a fizetéseképtelenségről szóló törvény 38. § (3) bek. szerint felszámolás alatt álló gazdasági egységgel szemben követelések csak a felszámolási eljárás keretében támaszthatók.
18. A felszámolási eljárás keretében a Megyei Bíróság 1996. december 18-án tárgyalást tartott és elrendelte, hogy az alperes vállalat felszámoló biztosa egészítse ki az ügyiratot.
19. 1997. január 29-én hozott határozatával a Megyei Bíróság hatályon kívül helyezte a kérelmezők elbocsátását kimondó határozatot. 1997. április

24-én a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság helyben hagyta az ítéletet és megerősítette, hogy a kérelmezők elbocsátása törvénytelen volt.

20. A kérelmezők követeléseinek számszerűsítését illetően a Megyei Bíróság 1997. június 30-án és 1997. július 3-án tárgyalást tartott és kifizetetlen munkabér valamint végkielégítés címén 1.827.792 forintot ítélt meg az első kérelmező, 899.264 forintot pedig a második kérelmező számára. A határozatot a Bíróság azonnal végrehajthatóvá nyilvánította.

21. 1997. szeptember 8-án és november 24-én a Megyei Bíróság további tárgyalásokat tartott. 1997. november 28-án elmaradt jövedelem címén további 681.620 forintot ítélt meg az első kérelmező, 305.685 forintot pedig a második kérelmező számára. A Megyei Bíróság elutasította a kérelmezők nem vagyoni kár megtérítésére irányuló kereseti követeléseit.

22. A kérelmezők fellebbezése nyomán 1998. november 26-án a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság helyben hagyta a kérelmezők nem vagyoni kár megtérítésére irányuló kereseti követelését elutasító határozatot. Hatályon kívül helyezte azonban az elsőfokú ítélet azon részét, amelyet a kérelmezők a fellebbezésben vitattak, s a szóban forgó kereseti követelések tekintetében az ügyet visszautalta az elsőfokú bírósághoz.

23. Az eljárás 1999. március 24-én a Megyei Bíróság előtt folytatódott. 1999. június 30-án újabb tárgyalásra került sor. 1999. július 22-én a Megyei Bíróság könyvszakértőt rendelt ki.

24. 2000. május 23-án a szakértő a Megyei Bíróság elé terjesztette szakvéleményét. 2000. augusztus 17-én a kérelmező előterjesztette a szakvéleménnyel kapcsolatos kifogásait. 2000. augusztus 30-án a Megyei Bíróság tárgyalást tartott és elrendelte, hogy a szakértő 15 napon belül egészítse ki szakvéleményét. 2001. január 10-én újabb tárgyalásra került sor.

25. 2001. március 29-én a Megyei Bíróság különböző címeken 58.200, 69.465 és 549.235 forintot, továbbá ezen összegek kamatait ítélte meg az első kérelmező, 40.800 forintot és annak kamatait pedig a második kérelmező számára.

26. 2001. április 18-án a kérelmezők a Legfelsőbb Bírósághoz fellebbeztek.

27. 2001. november 15-én a másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság elutasította a kérelmezők fellebbezését.

28. 2002. március 4-én a kérelmezők felülvizsgálat iránti kérelmet terjesztettek a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati tanácsa elé. A felülvizsgálati eljárás még folyamatban van.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKE 1. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

29. A kérelmezők azt panaszolták, hogy az ügyben lefolytatott eljárás hossza meghaladta az ésszerű időt az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdése értelmében, amelynek releváns része kimondja:

„Mindenkinek joga van arra, hogy...a ...bíróság...ésszerű időn belül ...hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

30. A Kormány vitatja ezt a véleményt.

A. A figyelembe veendő időszak

31. A Bíróság először észrevételezi, hogy az eljárás 1993. március 4-én kezdődött, amikor a kérelmezők kereseti követelésüket a Pest Megyei Munkaügyi Bíróság elé terjesztették.

32. Az eljárás még folyamatban van. Ennek megfelelően a kérelmezők perének teljes hossza tíz évet tesz ki. Az eljárás három bírósági szinten zajlott.

B. Az eljárás hosszának ésszerű volta

33. A Bíróság emlékeztet arra, hogy az eljárás hosszának ésszerű voltát az eset egyedi körülményei fényében, a Bíróság esetjogában kidolgozott kritériumok figyelembe vételével kell megítélni, különös tekintettel az eset bonyolultságára, a kérelmező és a releváns hatóságok magatartására és arra, hogy mi volt a per tétje a kérelmező számára (ld. pl. a fent idézett *Humen v. Poland* § 60; és *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

1. Az ügy bonyolultsága

34. A Kormány azt állította, hogy az ügy bonyolult volt, mert összetett követeléseket kellett elbírálni és szakértő kirendelése vált szükségessé.

35. A kérelmező nem értett egyet a Kormánnyal és azt állította, hogy az ügy nem volt bonyolult.

36. A Bíróság megjegyzi, hogy az ügy a kérelmezők állítólagos törvénytelen elbocsátásával és emiatt támasztott vagyoni követeléseikkel volt kapcsolatos. Igaz, hogy könyvszakértő segítette a bíróságot a kérelmezők követeléseinek számszerűsítésében, részvétele azonban lényegében az 1999. július 22. és 2000. augusztus 30. közötti időszakra esik. Ilyen körülmények között az ügyet ésszerűen nem lehet bonyolultnak

tekinteni pusztán a szakértő részvétele miatt. Továbbá, a Bíróságnak az a véleménye, hogy a Kormány által hivatkozott többi indok sem ad kielégítő magyarázatot az eljárás hosszára (ld. *mutatis mutandis*, *Malinowska v. Poland*, no. 35843/97, § 88, 14 December 2000, nem publikált).

2. A kérelmezők magatartása

37. A Kormány azzal érvelt, hogy a kérelmezők magatartása is hozzájárult az eljárás elhúzódásához, mivel beadványaik nem megfelelőek vagy nem pontosak voltak. A kérelmezők vitatják ezt az állítást.

38. Nincs nyoma annak, hogy a kérelmezőknek olyan lényeges módon meg kellett volna változtatniuk kereseti kérelmüket, amely késedelmet eredményezett volna az eljárás menetében; arra sem utal semmi, hogy a kérelmezők visszaéltek volna eljárásjogi jogaikkal. A Bíróság ezért úgy találja, hogy az eljárás során keletkezett késedelmek nem róhatók a kérelmezők terhére.

3. A bíróságok magatartása és a per tépje a kérelmezők számára

39. A Kormány úgy vélte, hogy a bíróságok az általános elvárhatóság magatartási zsinórmértékének megfelelően jártak el a kérelmező ügyében, és hogy a hatóságok oldalán nem merült fel inaktív időszak. A kérelmezők ezt vitatták.

40. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmezők eredeti, 1993. március 4-én előterjesztett keresete csak az 1996. július 3-i és október 22-i határozatok eredményeként jutott el a Megyei Bíróság csődeljárással és felszámolási eljárással foglalkozó szekciójához, amely az ügyben hatáskörrel rendelkezett. Amint arra a Legfelsőbb Bíróság 1996. október 22-én hozott határozata rámutatott, az ügyet kezdettől fogva a felszámolási eljárás keretében kellett volna vizsgálni. Ilyen módon az a három éves időszak, amely az ügynek a megfelelő fórum elő kerüléséig eltelt, gyakorlatilag irreleváns volt és jelentősen késleltette a kérelmezők keresetének a kivizsgálását.

Az eljárás további késedelmet szenvedett amiatt, hogy a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte a Megyei Bíróság 1997. november 28-án hozott határozatának egy részét, és bizonyos követelések tekintetében 1998. november 26-án visszautalta az ügyet az elsőfokú bírósághoz. Ebből egy éves megmagyarázatlan késedelem származott. A könyvszakértő bevonása újabb késedelmet okozott, mivel a szakértő a bíróság 1999. július 22-én kibocsátott, a szakvélemény kiegészítését célzó felhívásának csak 2000. szeptember közepén tett eleget.

41. A Bíróság számára e három jelentős késedelmes időszak csak a hazai eljárás nem hatékony voltával és – beleértve a szakértői vélemény

megkésett előterjesztését is – az ügygel foglalkozó nemzeti bíróságok inaktivitásával magyarázható. Az eljárás kezdeti, nyilvánvaló szervezetlenségét illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 6. cikk 1. bekezdése köteleességgént rója a Szerződő Államokra igazságszolgáltatásuk olyan módon történő megszervezését, amely lehetővé teszi, hogy bíróságaik eleget tegyenek az ügyek ésszerű időn belül történő eldöntésével kapcsolatos kötelezettségüknek (ld. többek között *Duclos v. France* judgment of 17 December 1996, *Reports of judgments and decisions* 1996-VI, pp. 2180–81, § 55 *in fine*). A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eljárás elhúzódása főként a nemzeti hatóságok terhére róható.

42. Tekintettel arra, hogy mi volt a per tétje a kérelmezők számára (vö. pl. *Vallée v. France* judgment of 26 April 1994, Series A no. 289-A, p. 17, § 34) – a szóban forgó munkaügyi vita számára soronkívüliséget kellett volna biztosítani (vö. *Obermeier v. Austria* judgment of 28 June 1990, Series A no. 179, p. 23, § 72) – és figyelembe véve a hatóságok terhére róható inaktív periódusokat a Bíróság úgy találja, hogy az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdésében említett „ésszerű idő” követelményét a jelen ügyben nem tartották meg. Ezért a rendelkezést megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

43. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

44. Lévai György 553.384.59 amerikai dollár (“USD”) vagyoni és 2.000.000 amerikai dollár (“USD”) nem vagyoni kártérítést követelt az eljárás elhúzódása miatt keletkezett károk megtérítésére.

1. Nagy György 304.942.81 amerikai dollár (“USD”) vagyoni és 2.000.000 amerikai dollár (“USD”) nem vagyoni kártérítést követelt ugyanazon az alapon.

46. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmezők követeléseit túlzottak, s úgy érvelt, hogy a felmerült kárt a Bíróság Magyarország ellen hozott releváns döntéseinek a fényében kell megállapítani.

47. Nincs bizonyíték arra vonatkozóan, hogy okozati kapcsolat állna fenn az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdésének megsértése és a kérelmezők vagyoni kár megtérítésére irányuló követelése között. A Bíróság azonban azt elismeri, hogy az eljárás – amelynek kimenetele fontos volt a kérelmezők megélhetése szempontjából – elhúzódása által okozott frusztráció miatt a kérelmezők erkölcsi kárt szenvedtek. Méltányossági

alapon ítélve és tekintettel az ügy körülményeire a Bíróság 8.000 eurót ítél meg mindkét kérelmező számára nem vagyoni káruk megtérítésére.

B. Költségek és kiadások

48. A kérelmezők ilyen címen nem támasztottak követelést.

C. Késedelmi kamat

49. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális hitelkamatán kell alapulnia, s ahhoz további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *Megállapítja*, hogy megsértették az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését;

2. *Megállapítja*:

(a) hogy az alperes Kormánynak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, mindegyik kérelmező nem vagyoni kárának megtérítéseként 8.000 eurót (nyolcezer euró) és az ezen összeget terhelő adók összegét kell kifizetnie az alperes Állam nemzeti valutájában, a kifizetési időponttól számított árfolyam alkalmazásával.

(b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a kifizetés időpontjáig a késedelmes időszakokra az Európai Központi Bank marginális hitelkamatát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;

3. A kérelmezők igazságos elégtétellel kapcsolatos további követeléseit egyhangúlag *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2003. április 8-án a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. § 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

S. DOLLÉ
hivatalvezető

J.-P. COSTA
elnök